

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
YVES BOT IŠVADA,
pateikta 2016 m. birželio 14 d.¹

Byla C-268/15

Fernand Ullens de Schooten
prieš
Ministre des Bylos sociales ir de la Santé publique,
Ministre de la Justice

(*Cour d'appel de Bruxelles* (Belgija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Valstybės atsakomybė už Sąjungos teisės pažeidimą — Išimtinai vidaus situacija — EB 43 straipsnis (dabar — SESV 49 straipsnis) — Nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos klinikinės biologijos laboratorijas gali valdyti tik asmenys, turintys teisę teikti klinikinės biologijos paslaugas — Atitiktis“

1. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su EB 43, 49 ir 56 straipsnių (dabar atitinkamai SESV 49, 56 ir 63 straipsniai), ESS 4 straipsnio 3 dalies ir veiksmingumo bei Sąjungos teisės viršenybės principų išaiškinimu, taip pat su teismams, priimančioms sprendimą paskutine instancija, pagal SESV 267 straipsnio trečią pastraipą tenkančio įpareigojimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą taikymo sritimi.

2. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ieškinį dėl atsakomybės, kurį Fernand Ullens de Schooten pareiškė Belgijos valstybei dėl to, kad Belgijos teisės aktų leidimo ir teisminės institucijos pažeidė Sąjungos teisę.

3. Šiuo ieškiniu F. Ullens de Schooten kaltina Belgijos teisės aktų leidėją iš esmės tuo, kad priimdamas 1982 m. gruodžio 30 d. Karaliaus nutarimo Nr. 143, kuriame nustatytos sąlygos, kurias turi atitikti klinikinės biologijos laboratorijos, kad klinikinės biologijos paslaugoms galėtų būti taikomas sveikatos draudimas², su pakeitimais, padarytais 1988 m. gruodžio 30 d. Programinio įstatymo 17 straipsniu (toliau – Karaliaus nutarimas Nr. 143), 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktus jis pažeidė EB 43 straipsnį.

4. Klinikinės biologijos paslaugų srityje Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktuose buvo nustatytos sąlygos, kurias turi įvykdyti medicinos tyrimų laboratorijos, kad jų klientams sveikatos draudimu galėtų būti kompensuojama už gautas paslaugas. Pagal redakciją, galiojusią iki priimant 2005 m. gegužės 24 d. įstatymą, kuriuo iš dalies pakeistas Karaliaus nutarimas Nr. 143, pagal minėtą nuostatą kompensuojamas paslaugas galėjo teikti tik asmenų, turinčių teisę teikti klinikinės biologijos paslaugas, t. y. gydytojų, vaistinininkų ar chemijos mokslų licenciją turinčių asmenų, valdomos laboratorijos³.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — *Moniteur belge*, 1983 m. sausio 12 d.

3 — Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

5. Be to, F. Ullens de Schooten dar kaltina Belgijos teismus Sąjungos teisės pažeidimu. Jis kaltina *Cour de cassation* (Belgija) dėl to, kad šis atsisakė pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, *Cour d'appel de Bruxelles* (Belgija) dėl to, kad jis pažeidė EB 43 straipsnį, *Cour de cassation* ir *Cour d'appel de Mons* (Belgija) dėl to, kad jie pažeidė Sąjungos teisę, remdamiesi klaidingu *res judicata* principo taikymo srities aiškinimu.

6. Siekiant tinkamai apibrėžti šios bylos ribas ir esmę, pirmiausia reikia apibūdinti su ja susijusias teismų praktikos epizodus.

I – Šios bylos procedūrinės aplinkybės

7. F. Ullens de Schooten valdė klinikinės biologijos laboratoriją BIORIM; 2000 m. lapkričio 3 d. buvo paskelbtas jos bankrotas. Šios laboratorijos teikiamos paslaugos buvo finansuojamos *Institut national d'assurance maladie-invalidité* (Nacionalinis sveikatos (negalios) draudimo institutas, toliau – INAMI). Ši laboratorija taikė sistemą „trečiasis asmuo moka“.

8. Po to, kai F. Ullens de Schooten pateikė skundą Europos Komisijai, ši institucija 1985 m. birželio 20 d. pareiškė Teisingumo Teisme ieškinį, kuriuo siekė, kad būtų pripažinta, jog Belgijos Karalystė neįvykdė jai pagal EEB 52 straipsnį (tapo EB sutarties 43 straipsniu, vėliau EB 43 straipsniu) tenkančių įpareigojimų, neleidama taikyti socialinio draudimo kompensacijų klinikinės biologijos paslaugoms, teikiamoms laboratorijose, valdomose privatinės teisės reglamentuojamo juridinio asmens, kurio visi nariai, akcininkai ir administratoriai nėra fiziniai asmenys, turintys teisę atlikti medicinos tyrimus.

9. 1987 m. vasario 12 d. Sprendimu *Komisija / Belgija* (221/85, EU:C:1987:81) Teisingumo Teismas atmetė šį ieškinį. Visų pirma kalbėdamas apie įsisteigimo laisvę jis konstatavo, kad jeigu yra laikomasi vienodo vertinimo, kiekviena valstybė narė, šioje srityje nesant Europos Sąjungos taisyklių, savo teritorijoje gali laisvai reglamentuoti klinikinės biologijos paslaugas teikiančių laboratorijų veiklą⁴. Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad nagrinėjamais Belgijos teisės aktais gydytojams ar vaistininkams, kitų valstybių narių piliečiams, nebuvo kliudoma įsisteigti Belgijoje ir joje valdyti klinikinių tyrimų laboratoriją, kuriai taikomos socialinio draudimo kompensacijos. Todėl tai buvo teisės aktai, vienodai taikomi ir Belgijos, ir kitų valstybių narių piliečiams, ir šiuo atžvilgiu jie nebuvo diskriminuojantys⁵.

10. 1989 m. dėl laboratorijos BIORIM buvo atliktas tyrimas baudžiamojoje byloje, įtariant sukčiavimą mokesčiais. Užbaigus šį tyrimą F. Ullens de Schooten kartu su kitais asmenimis stojo prieš *Tribunal correctionnel de Bruxelles* (Baudžiamųjų bylų teismas, Belgija). Jie buvo kaltinami įvairiais nusikaltimais, padarytais, be kita ko, siekiant nuslėpti neteisėtą medicinos tyrimų laboratorijų valdymą pažeidžiant Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnį.

11. 1998 m. spalio 30 d. sprendimu *Tribunal de première instance de Bruxelles* (Briuselio pirmosios instancijos teismas, Belgija) nuteisė F. Ullens de Schooten penkerių metų laisvės atėmimo bausme ir skyrė baudą. Šis teismas taip pat patenkino savidraudos įmonių, kurios buvo civilinio proceso šalys, prašymus ir priteisė iš F. Ullens de Schooten preliminariai sumokėti jiems 1 EUR.

„Laboratoriją turi valdyti:
<...>

3° keli asmenys, turintys teisę teikti klinikinės biologijos paslaugas, faktiškai atliekantys tyrimus šioje laboratorijoje, kurie nėra receptus išrašantys gydytojai;

4° bendrovė, įsteigta kaip ribotos atsakomybės uždaroji akcinė bendrovė, tikroji ūkinė bendrija arba kooperatinė bendrovė, kurios nariai, valdytojai ar administratoriai yra tik šios dalies 3° punkte išvardyti asmenys;
<...>“

4 — 9 punktas.

5 — 11 punktas.

12. Šį sprendimą *Cour d'appel de Bruxelles* panaikino 2000 m. rugsėjo 7 d. sprendimu. Tačiau šis apeliacinis teismas už tas pačias veikas skyrė F. Ullens de Schooten penkerių metų laisvės atėmimo bausmę, taip pat sustabdė bausmės dalies, viršijančios ketverius metus, vykdymą, ir skyrė baudą. Civilinio proceso šalių reikalavimai pripažinti nepriimtinais arba nepagrįstais.
13. Dėl veikų, padarytų po Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio įsigaliojimo, *Cour d'appel de Bruxelles* atmetė F. Ullens de Schooten kaltinimą, susijusį su šios nuostatos neatitiktimi Sąjungos teisei, ir atsisakė pateikti prejudicinį klausimą Teisingumo Teismui.
14. 2001 m. vasario 14 d. sprendimu *Cour de cassation* atmetė kasacinius skundus dėl *Cour d'appel de Bruxelles* paskelbto nuosprendžio ir patenkinio civilinio proceso šalių kasacinius skundus, grąžindamas bylą *Cour d'appel de Mons* (Monso apeliacinis teismas).
15. 2005 m. lapkričio 23 d. sprendimu *Cour d'appel de Mons* pripažino šešių savidraudos įmonių F. Ullens de Schooten pateiktą mokėjimo reikalavimą iš dalies pagrįstu dėl sumų, kurios buvo nepagrįstai išmokėtos BIORIM nuo 1989 m. rugpjūčio 1 d. iki 1992 m. balandžio 16 d.
16. Šis teismas atmetė F. Ullens de Schooten argumentą, susijusį su Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio neatitiktimi Sąjungos teisei. Manydamas, kad 2000 m. rugsėjo 7 d. *Cour d'appel de Bruxelles* sprendimas įgijo *res judicata* galią, *Cour d'appel de Mons* priteisė iš F. Ullens de Schooten preliminariai sumokėti minėtoms savidraudos įmonėms 1 EUR, o šių savidraudos įmonių paprašė perskaičiuoti patirtą žalą, kiek ji susijusi su mokėjimais, atliktais po 1990 m. balandžio 30 d.
17. Nagrinėdamas kasacinius skundus dėl minėto 2005 m. lapkričio 23 d. sprendimo *Cour de cassation* 2006 m. birželio 14 d. sprendimu juos atmetė.
18. Lygiagrečiai šiam teismo procesui, susijusiam su F. Ullens de Schooten atsakomybe, Klinikinių tyrimų komisija 1999 m. kovo 18 d. sprendimu sustabdė laboratorijos BIORIM patvirtinimo galiojimą dvylikai mėnesių.
19. 1999 m. liepos 9 d. įsakymu visuomenės sveikatos ministras atmetė dėl minėto sprendimo paduotą administracinį skundą.
20. 2000 m. birželio 8 d. sprendimu Klinikinės biologijos komisija pratęsė patvirtinimo galiojimo sustabdymą dar dvylikai mėnesių.
21. 2000 m. liepos 24 d. įsakymu visuomenės sveikatos ministras atmetė dėl šio naujo sprendimo paduotą administracinį skundą.
22. Nagrinėdama du ieškinius dėl minėtų ministro įsakymų panaikinimo *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Belgija) pateikė *Cour constitutionnelle* (Belgija) prejudicinį klausimą dėl Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktų atitikties Konstitucijai.
23. 2007 m. gruodžio 19 d. Sprendimu Nr. 160/2007 *Cour constitutionnelle* nutarė, kad minėta nuostata pagal redakciją, galiojusią iki 2005 m. gegužės 24 d. įstatymu padarytų pakeitimų, atitiko Konstitucijos 10 ir 11 straipsnius.
24. Todėl *Conseil d'État* 2008 m. rugsėjo 10 d. ir gruodžio 22 d. sprendimais atmetė ieškinį.
25. Lygiagrečiai nagrinėdama skundą, kurį, be kita ko, pateikė F. Ullens de Schooten, Komisija 2002 m. liepos 17 d. pateikė Belgijos Karalystei pagrįstą nuomonę, joje teigė, kad Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktai prieštarauja EB 43 straipsniui.

26. Kadangi Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnis buvo iš dalies pakeistas 2005 m. gegužės 24 d. įstatymu, kad atitiktų Sąjungos teisę, 2006 m. balandžio 4 d. Komisija nutraukė skundo nagrinėjimą.

27. Tačiau 2007 m. balandžio 10 d. F. Ullens de Schooten padavė Komisijai antrą skundą, siekdamas pranešti apie naujus Sąjungos teisės pažeidimus, kuriais jis kaltina Belgijos Karalystę, t. y. teismų padarytus pažeidimus, nes Belgijos teismai tariamai pažeidė Sąjungos teisę, ir teisės aktų leidėjo padarytus pažeidimus, nes Belgijos valdžios institucijos išlaikė galiojančias ir atgaline data taikė Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktų pasekmes.

28. Dviem 2006 m. gruodžio 14 d. ir 2008 m. kovo 3 d. pareiškimais F. Ullens de Schooten taip pat pareiškė ieškinį Europos Žmogaus Teisių Teisme, kuriuo prašė pripažinti, kad Belgijos valstybė pažeidė 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytą Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją⁶.

29. 2011 m. rugsėjo 20 d. Sprendimu *Ullens de Schooten ir Rezabek / Belgija*⁷ EŽTT nusprendė, kad EŽTK 6 straipsnio 1 dalis nebuvo pažeista.

30. 2007 m. liepos 17 d. F. Ullens de Schooten kreipėsi į *Tribunal de première instance de Bruxelles* su ieškiniu Belgijos valstybei, juo siekė užtikrinti, pirma, visas *Cour d'appel de Mons* 2005 m. lapkričio 23 d. nuosprendžio finansines pasekmes, antra, visas galimų nuosprendžių, priimtų dėl jo BIORIM laboratorijos ar ankstesnio jos valdytojo prašymu, pasekmes ir, trečia, visas mokesčių bylose dėl jo priimto nuosprendžio pasekmes.

31. Šiuo ieškiniu F. Ullens de Schooten taip pat prašė priteisti iš Belgijos valstybės 500 000 EUR neturtinės žalos, preliminarį 34 500 000 EUR sumą dėl to, kad nuo 1990 m. sausio 1 d. iki 2005 m. gruodžio 1 d. jis negalėjo eksploatuoti klinikinį tyrimų laboratorijos, ir preliminarį 1 EUR sumą už advokato honorarus ir išlaidas, patirtas teismuose ir Komisijoje.

32. Jeigu *Tribunal de première instance de Bruxelles* abejotų dėl Sąjungos teisės taikymo šioje byloje, F. Ullens de Schooten jo prašė pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą.

33. 2009 m. birželio 19 d. sprendimu *Tribunal de première instance de Bruxelles* pripažino prašymą nepriimtiniu, nes baigėsi jo pateikimo terminas.

34. F. Ullens de Schooten apskundė tokį sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, jame pakartojo reikalavimus, kuriuos pateikė *Tribunal de première instance de Bruxelles*.

35. Šiomis aplinkybėmis *Cour d'appel de Bruxelles* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar pagal [Sąjungos] teisę, visų pirma veiksmingumo principą, reikalaujama, kad tam tikromis ir pirmiausia [šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą] 38 punkte nurodytomis aplinkybėmis nacionalinėje teisėje taikomas senaties terminas, kaip antai Konsoliduoto įstatymo dėl valstybės finansų administravimo 100 straipsnyje numatytas terminas, taikomas asmens pateiktam prašymui, nukreiptam prieš Belgijos valstybę, atlyginti žalą dėl teisės aktų leidėjo padaryto EB sutarties 43 straipsnio <...> pažeidimo, būtų pradedamas skaičiuoti tik nuo momento, kai šis pažeidimas buvo nustatytas, ar *a contrario* šiomis aplinkybėmis veiksmingumo principo laikymasis pakankamai užtikrinamas asmeniui palikta galimybe nutraukti senaties eigą pateikiant antstolio procesinį dokumentą?

6 — Toliau – EŽTK.

7 — CE:ECHR:2011:0920JUD000398907.

2. Ar EB 43, 49 ir 56 straipsnius ir sąvoką „išimtinai vidaus situacija“, kuri gali apriboti galimybę asmenims remtis šiomis nuostatomis nacionaliniame teisme nagrinėjant bylą, reikėtų aiškinti kaip draudžiančius taikyti [Sąjungos] teisę byloje tarp Belgijos piliečio ir Belgijos valstybės, kuria siekiama žalos, patirtos dėl tariamo [Sąjungos] teisės pažeidimo, kuris buvo padarytas priimant ir paliekant galioti tokio tipo Belgijos teisės akto nuostatą, kokia yra <...> Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnis, taikomas tiek Belgijos, tiek kitų valstybių narių piliečiams, atlyginimo?
3. Ar [Sąjungos] teisės viršenybės principą ir [ESS] 4 straipsnio 3 dalį reikėtų aiškinti kaip draudžiančius netaikyti *res judicata* galios taisyklės, kai reikia peržiūrėti arba panaikinti įsiteisėjusį teismo sprendimą, kuris, paaiškėja, prieštarauja [Sąjungos] teisei, tačiau, priešingai, leidžiančius netaikyti nacionalinės *res judicata* galios taisyklės, kai pagal ją ir vadovaujantis šiuo įsiteisėjusiu, tačiau [Sąjungos] teisei prieštaraujančiu teismo sprendimu, turėtų būti priimtas kitas teismo sprendimas, kuriuo būtų toliau tęsiamas pirmuoju teismo sprendimu padarytas [Sąjungos] teisės pažeidimas?
4. Ar Teisingumo Teismas galėtų patvirtinti, kad pagal [1963 m. kovo 27 d. Sprendimą *Da Costa ir kt.* (nuo 28/62 iki 30/62, EU:C:1963:6) ir 1982 m. spalio 6 d. Sprendimą *Cilfit ir kt.* (283/81, EU:C:1982:335)] klausimas, ar *res judicata* galios taisyklė turėtų būti netaikoma įsiteisėjusiam teismo sprendimui, kuris prieštarauja [Sąjungos] teisei, kai nagrinėjamas prašymas peržiūrėti arba panaikinti šį sprendimą, nėra materialiai tapatus klausimui, ar *res judicata* galios taisyklė neprieštarauja [Sąjungos] teisei prašymo priimti (naują) sprendimą, kuriuo būtų toliau tęsiamas [Sąjungos] teisės pažeidimas, nagrinėjimo procese taip, kad galutinį sprendimą priimančiam teismui negali būti netaikoma pareiga pateikti prejudicinį klausimą?“

II – Analizė

36. Pirmiausia nagrinėsiu antrąjį klausimą, į kurį posėdyje dalyvavusių šalių buvo paprašyta daugiausiai susitelkti. Tuomet pasiūlysiu performuluoti kitus klausimus, kurie visi grindžiami pirma klaidinga prielaida, kad Nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktai neatitiko EB 43 straipsnio, ir galiausiai pasiūlysiu ištaisyti šią prielaidą, t. y. teisingai taikant Sąjungos teisę, kuri, mano nuomone, kyla iš Teisingumo Teismo praktikos, susijusios su klinikinės biologijos tyrimo laboratorijų ir vaistinių kapitalo valdymu.

A – Dėl antrojo klausimo, susijusio su išimtinai vidaus situacijos buvimo pasekmėmis galimybė remtis EB 43 straipsniu pareiškiant ieškinį dėl valstybės narės atsakomybės už Sąjungos teisės pažeidimą

37. F. Ullens de Schooten iš esmės gina tokią poziciją. Jo teigimu, nacionaliniai teismai, nagrinėję su juo susijusias bylas, nesuteikė reikšmės jo argumentams, pagal kuriuos Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnis neatitinka EB 43 straipsnio. Nepaisant Sąjungos teisės viršenybės, minėtas 3 straipsnis buvo toliau taikomas. Taigi, nepaisant Komisijos veiksmų, daugelis nacionalinių teismų kartojo akivaizdžius Sąjungos teisės pažeidimus. Šie pažeidimai daugiausia susiję su nacionalinės teisės taisykle dėl *res judicata* galios.

38. Kaip ir Belgijos vyriausybė, manau, kad EB 49 ir 56 straipsniai antrajame klausime nurodomi tik formaliai. Pagrindinės bylos ieškovas savo argumentus iš esmės grindžia EB 43 straipsniu⁸. Taigi šį klausimą reikia nagrinėti atsižvelgiant tik į įsisteigimo laisvę, nurodytą pirmajame klausime.

8 — Šiuo klausimu žr. sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 24 punktą.

39. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar, nepaisant to, kad pagrindinės bylos aplinkybės apsiriboja viena valstybe nare, ieškovas gali remtis EB 43 straipsniu pareikšdamas ieškinį šiai valstybei dėl atsakomybės už Sąjungos teisės pažeidimą.

40. Į šį klausimą būtų galima atsakyti siaurai, griežtai taikant Teisingumo Teismo praktiką, susijusią su Sutarties normų dėl laisvo asmenų judėjimo netaikymu esant išimtinai vidaus situacijoms.

41. Išimtinai vidaus situacijas galima apibūdinti kaip situacijas, neturinčias „[jokio] siejamojo veiksnio su kuria nors iš [Sąjungos] teisėje numatytų situacijų“⁹, todėl jos yra „nesusijusios su Sutarties normų taikymo sritimi“¹⁰, „[nesant] pakankamo siejamojo veiksnio su valstybių narių tarpusavio prekyba“¹¹.

42. Teisingumo Teismas yra pripažinęs, kad „Sutarties normos laisvo asmenų judėjimo srityje ir joms įgyvendinti priimti aktai negali būti taikomi veiklai, kuri neturi jokios sąsajos su kuria nors iš Sąjungos teisėje numatytų situacijų ir kurios visi svarbūs elementai yra vienoje valstybėje narėje“¹².

43. Tačiau neginčijama, kad pagrindinės bylos ieškovas, kuris yra Belgijos pilietis, nesutinka su Belgijos valstybe dėl jam skirtų nuosprendžių, susijusių su Belgijoje esančios klinikinės biologijos laboratorijos valdymu, pagrįstumo. Jeigu tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikrins pagrindinės bylos ieškovo nurodomas aplinkybes kaip galinčias įrodyti užsienio elementų buvimą¹³, išimtinai vidaus situacijos buvimas atrodys akivaizdus.

44. Atsižvelgiant į *Cour constitutionnelle* poziciją 2007 m. gruodžio 19 d. sprendime, šiuo atveju negali būti taikoma Teisingumo Teismo praktika, pagal kurią net ir išimtinai vidaus situacijoje jo pateiktas atsakymas galėtų būti naudingas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, jeigu jis pagal nacionalinę teisę privalo suteikti valstybės narės piliečiui tas pačias teises kaip ir teisės, kurias kitos valstybės narės pilietis tokiomis pačiomis sąlygomis kildina iš Sąjungos teisės¹⁴.

45. Byloje, kurioje buvo priimtas 2007 m. lapkričio 19 d. sprendimas, *Cour constitutionnelle* nagrinėjo prejudicinį klausimą, pateiktą *Conseil d'État*, dėl to, ar Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktai prieštarauja Konstitucijos 10 ir 11 straipsniuose įtvirtintiems lygybės ir nediskriminavimo principams, nes pagal juos skirtingai vertinami, pirma, gydytojai, vaistinininkai ir chemijos mokslų licenciją turintys asmenys ir, antra, kiti ūkio subjektai, nes tik pirmoji grupė, teikdama savo paslaugas, gali gauti sveikatos ir negalios draudimą. Minėtame sprendime *Cour constitutionnelle* pažymėjo, kad „akcinė bendrovė „BIORIM“ yra Belgijoje įsteigta pagal Belgijos teisę veikianti bendrovė, o pirmasis įstojęs į bylą *Conseil d'État* asmuo yra Belgijos pilietis; jie skundžiasi tuo, kad galėjo valdyti klinikinės biologijos laboratoriją tik pagal nuostatoje, dėl kurių Teisingumo Teismui pateikiami klausimai, įtvirtintas sąlygas. Kadangi šie teisiniai santykiai priskiriami tik prie valstybės narės vidaus srities, ieškovai negali remtis [EB] 43, 49 ir 56 straipsniais“¹⁵.

46. Taigi, kaip nurodo Belgijos vyriausybė, iš *Cour constitutionnelle* sprendimo matyti, jog pagal Belgijos vidaus teisę nereikalaujama, kad pagrindinės bylos ieškovui būtų suteiktos tos pačios teisės kaip ir tos, kurias kitos valstybės narės pilietis kildina, pavyzdžiui, iš Sąjungos teisės, atsižvelgdamas į Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktus.

9 — 1979 m. kovo 28 d. Sprendimas *Saunders* (175/78, EU:C:1979:88, 11 punktas).

10 — 1979 m. kovo 28 d. Sprendimas *Saunders* (175/78, EU:C:1979:88, 12 punktas).

11 — F. Picod „Libre circulation et situation interne“, *Revue des affaires européennes*, 2003–2004/1, p. 47, ypač p. 48.

12 — 2013 m. gegužės 8 d. Sprendimas *Libert ir kt.* (C-197/11 ir C-203/11, EU:C:2013:288, 33 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

13 — Kaip nurodo F. Ullens de Schooten, jo situacija turi daug sąsajų su Sąjungos teise. Iš tiesų jis naudojosi judėjimo laisve kitose valstybėse narėse, o BIORIM laboratorija buvo valdoma pasitelkus tose kitose valstybėse narėse, be kita ko, Liuksemburge, kur šios laboratorijos vardu buvo atidarytos kelios banko sąskaitos, esantį kapitalą. Belgijos valstybė pripažino kelias Liuksemburgo bendroves atsakingas už F. Ullens de Schooten mokesčių skolas. Be to, kitose valstybėse narėse nuolat gyvenantys piliečiai galėjo naudotis BIORIM paslaugomis.

14 — Žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Omalet* (C-245/09, EU:C:2010:808).

15 — Minėto sprendimo B.4.3 punktas.

47. Belgijos vyriausybė pagrįstai pateikia palyginimą su byla, kurioje buvo priimtas 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Omalet* (C-245/09, EU:C:2010:808), susijęs su ginču tarp Belgijos *Office national de sécurité sociale* (Nacionalinė socialinės apsaugos tarnyba) ir pagrindinio rangovo, įsisteigusio Belgijoje ir pagal Belgijos teisės aktus pripažinto solidariai atsakingu už savo subrangovą, taip pat įsteigtą Belgijoje. Toje byloje *Cour constitutionnelle* jau priėmė sprendimą dėl EB 49 straipsnio netaikytinumo išimtinai vidaus ginčui, kurį nagrinėjo. Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas manė, kad neturi jurisdikcijos atsakyti į jam pateiktus prejudicinius klausimus, nes Sąjungos teisė netaikoma.

48. Vis dėlto manau, kad šios bylos aplinkybėmis teismo praktikos, susijusios su išimtinai vidaus situacijomis, siauras taikymas, dėl kurio pagrindinės bylos ieškovas negalėtų remtis Sąjungos teise ieškinyje dėl Belgijos valstybės atsakomybės, nėra nei tikslingas, nei naudingas, ir taip yra dėl kelių priežasčių.

49. Pirma, Teisingumo Teismas negali neatsižvelgti į tai, kad teismo procesai, kurie buvo pradėti dėl F. Ullens de Schooten ar kuriuos jis pats pradėjo maždaug prieš dvidešimt metų, daugiausia susiję su pagrindiniu argumentu dėl Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktų nesuderinamumu su EB 43 straipsniu. Teismai, visų pirma *Cour d'appel de Bruxelles*, 2000 m. rugsėjo 7 d. sprendime taikė EB 43 straipsnį.

50. Antra, primenu, kad Komisija priėmė pagrįstą nuomonę, kurią 2002 m. liepos 17 d. pateikė Belgijos valstybei ir kurioje teigė, kad Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktai prieštarauja EB 43 straipsniui. Reikia pažymėti nagrinėjant šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą kilusį paradoksą, kad pagrindinės bylos ieškovas savo ieškinyje dėl Belgijos valstybės atsakomybės negali remtis Sąjungos teise, nors Komisija oficialiai pareiškė savo poziciją dėl nesuderinamumo su Sąjungos teise.

51. Yra žinoma, kad pagrįstos nuomonės teisinės pasekmės yra ribotos ir kad visų pirma pagal ją nenustatomas išipareigojimų neįvykdymo buvimas. Tačiau šioje pagrįstoje nuomonėje atskleidžiami potencialūs Sąjungos teisės pažeidimai ir privatus asmenys turi pagrindą aiškintis šių pažeidimų pasekmes savo nacionaliniuose teismuose, kad jiems būtų priteistas patirtos žalos atlyginimas.

52. Be to, įsivaizduokime, kad Belgijos Karalystė, gavusi Komisijos pagrįstą nuomonę, atsisako pakeisti savo nacionalinės teisės aktus, kad kreipiamasi į Teisingumo Teismą ir jis pripažįsta, kad ši valstybė narė, priimdama Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktus, neįvykdė pareigų, tenkančių jai pagal EB 43 straipsnį. Ar tuomet Teisingumo Teismas, nagrinėdamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą ir atsakydamas į tokį patį klausimą kaip šioje byloje pateiktas antrasis klausimas, galėtų konstatuoti, kad ieškovas nacionaliniame teisme negali remtis argumentu, susijusiu su minėtos nacionalinės nuostatos neatitiktimi Sąjungos teisei, motyvuojant vien tuo, kad tai yra išimtinai vidaus situacija, kitaip tariant, vien todėl, kad šis ieškovas yra valstybės narė, patvirtinusios ginčijamą priemonę, pilietis? Taip nemanau ir neįžvelgiu priežasčių, dėl kurių būtų kitaip, jeigu ikiteisminė procedūra būtų pasibaigusi pagrįstos nuomonės stadijoje.

53. Trečia, kaip matyti iš Komisijos veiksmų, dėl kurių Belgijos Karalystė iš dalies pakeitė savo nacionalinės teisės aktus, ir, kaip plačiau paaikšinsiu toliau, Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktai yra priemonė, galinti kliudyti kitose valstybėse narėse įsteigtiems ūkio subjektams patekti į Belgijos medicininių tyrimų laboratorijų rinką.

54. Nagrinėdamas tokius teisės aktus, sukeliančius pasekmių keliose valstybėse narėse, Teisingumo Teismas jau ne kartą sutiko aiškinti Sąjungos teisę, nors pagrindinių bylų, dėl kurių buvo pateikti prašymai priimti prejudicinį sprendimą, faktinės aplinkybės buvo susijusios tik su viena valstybe nare¹⁶.

55. Šia savo praktika Teisingumo Teismas pradeda pripažinti, kad valstybės narės teisės aktai, kurie pagal jų tekstą vienodai taikomi šios valstybės ir kitų valstybių narių piliečiams, paprastai negali patekti į nuostatų, susijusių su Sutartimi garantuojamomis laisvėmis, taikymo sritį, nebent jie taikomi situacijoms, turinčioms ryšį su valstybių narių tarpusavio prekyba. Tuomet, siekdamas pagrįsti savo jurisdikciją, jis pažymi, jog negalima atmesti, kad kitose valstybėse narėse įsteigti ūkio subjektai buvo arba yra suinteresuoti vykdyti ekonominę veiklą valstybėje narėje, kurios teisės aktai ginčijami.

56. Atsižvelgdamas į visas šias aplinkybes, manau, kad Teisingumo Teismui būtų geriausia atsakyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui ne siaurai taikant savo praktiką, susijusią su išimtinai vidaus situacijomis, ir pripažinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nepriimtiniu, o atsižvelgiant į bendradarbiavimą, kuriuo vadovaujamasi per šią procedūrą, pripažinti šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą priimtiniu ir performuluoti pateiktus klausimus siekiant pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui tokį atsakymą, kuris leistų jam nedvejojant išspręsti pagrindinę bylą.

57. Žinoma, pagrindinės bylos aplinkybės yra susijusios tik su viena valstybe nare. Atsižvelgiant į tai, Teisingumo Teismo atsakymas atitinka pagrindinės bylos išsprendimo poreikį. Kitaip tariant, Teisingumo Teismas gali visokeriopai prisidėti prie teisingumo vykdymo valstybėse narėse atsižvelgiant į bendradarbiavimą, kuriuo turi būti grindžiama prašymo priimti prejudicinį sprendimą procedūra¹⁷.

58. Primenu, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką „EB 43 straipsniu neleidžiama imtis tokių nacionalinių priemonių, kurios, nors ir taikomos nediskriminuojant dėl pilietybės, gali [Europos Sąjungos] piliečiams sudaryti kliūčių pasinaudoti Sutarties garantuojama įsisteigimo laisve arba naudojimąsi ja padaryti mažiau patrauklų“¹⁸.

59. Esama teismo praktika, pagal kurią pritariama prejudicinių klausimų priimtinumui, atsižvelgiant į galimas nacionalinės priemonės pasekmes kitose valstybėse narėse įsteigtoms įmonėms pasinaudoti laisve įsisteigti tokią priemonę patvirtinusioje valstybėje narėje, leidžia panaikinti nesuderinamumą, atsiradusį dėl to, kad minėtos priemonės atitiktis Sąjungos teisei gali būti nagrinėjama nagrinėjant ieškinį dėl išipareigojimų neįvykdymo, tačiau ne nagrinėjant prašymą priimti prejudicinį sprendimą – dėl konkretaus atvejo, kuriam būdingas užsienio elementų nebuvimas, ypatybių.

60. Atsižvelgdamas į tai, siūlau Teisingumo Teismui pripažinti šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą priimtiniu ir atsakyti į antrąjį klausimą taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip pagrindinėje byloje, EB 43 straipsniu galima remtis pareiškiant ieškinį valstybei narei dėl atsakomybės už Sąjungos teisės pažeidimą.

16 — Žr., be kita ko, 2010 m. kovo 11 d. Sprendimą *Attanasio Group* (C-384/08, EU:C:2010:133, 23 punktas ir jame nurodyta teismo praktika, taip pat 24 punktas); 2010 m. birželio 1 d. Sprendimas *Blanco Pérez ir Chao Gómez* (C-570/07 ir C-571/07, EU:C:2010:300, 40 punktas); 2012 m. liepos 19 d. Sprendimas *Garkalns* (C-470/11, EU:C:2012:505, 21 punktas); 2013 m. gegužės 8 d. Sprendimas *Libert ir kt.* (C-197/11 ir C-203/11, EU:C:2013:288, 34 punktas); 2013 m. gruodžio 5 d. Sprendimas *Venturini ir kt.* (C-159/12-C-161/12, EU:C:2013:791, 25 punktas) ir 2015 m. spalio 15 d. Sprendimas *Grupo Itevelesa ir kt.* (C-168/14, EU:C:2015:685, 35 punktas ir jame nurodyta teismo praktika bei 36 punktas). Dėl šios teismo praktikos apibendrinimo taip pat žr. generalinio advokato N. Wahl išvados byloje *Venturini ir kt.* (C-159/12-C-161/12, EU:C:2013:529) 33–38 punktus. Kaip B. Cheynel „Les situations purement internes à la lumière de l'arrêt Libert e.a.“, *Revue des affaires européennes*, 2013/2, p. 405, pažymi dėl 2013 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Libert ir kt.* (C-197/11 ir C-203/11, EU:C:2013:288), „atrodo, jog jame Teisingumo Teismas pripažino, kad nuo šiol pakanka tiesiog nacionalinės teisės aktų sukeliamų ribojamų pasekmių galimybės, kad šie teisės aktai patektų į SESV 21 straipsnio (laisvas piliečių judėjimas), 45 straipsnio (laisvas darbuotojų judėjimas), 49 straipsnio (įsisteigimo laisvė), 56 straipsnio (laisvas paslaugų teikimas) ir 63 straipsnio (laisvas kapitalo judėjimas) taikymo sritį, neatsižvelgiant į Sąjungos piliečio, kuris remiasi tokių teisės aktų neatitiktimi minėtoms nuostatoms, situaciją“ (p. 407).

17 — Žr., be kita ko, 2013 m. kovo 14 d. Nutartį *Loreti ir kt.* (C-555/12, nepaskelbta Rink., EU:C:2013:174, 20 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

18 — Žr., be kita ko, 2005 m. balandžio 21 d. Sprendimą *Komisija / Graikija* (C-140/03, EU:C:2005:242, 27 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

B – Dėl Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktų atitikties Sąjungos teisei

61. Pirmiausia reikia pažymėti, kad nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikia klausimo, aiškiai susijusio su Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktų atitiktimi Sutarties nuostatomis dėl įsisteigimo laisvės, vis dėlto jis numato jų taikymą pagrindinėje byloje tuo atveju, jeigu Teisingumo Teismas, atsakydamas į jo antrąjį klausimą, panaikintų kliūtį, susijusią su išimtinai vidaus situacijos buvimu.

62. Tačiau siekiant patikrinti, ar ieškinys Belgijos valstybei dėl atsakomybės yra pagrįstas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui būtinai reikės priimti sprendimą dėl to, ar nacionalinės teisės aktų leidėjas ir nacionaliniai teismai, kurie paeiliui nagrinėjo šią bylą, pažeidė Sąjungos teisę.

63. Šiuo aspektu pažymiu, jog F. Ullens de Schooten pateikti argumentai iš esmės grindžiami prielaida, kad nacionaliniai teismai suklydo nusprendę, kad Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktai atitinka EB 43 straipsnį. Jo teigimu, toks netinkamas Sąjungos teisės taikymas tęsėsi paeiliui reiškiant ieškinius dėl 2000 m. rugsėjo 7 d. *Cour d'appel de Bruxelles* sprendimui pripažintos *res judicata* galios.

64. Savaime suprantama, kad jeigu būtų paneigta prielaida, kad buvo pažeista Sąjungos teisė, o manau, kad taip bus, kaip paaiškinsiu toliau, šią bylą, kuri kai kuriais atžvilgiais, atrodo, visiškai be reikalo pateikta kaip sudėtinga, būtų galima išspręsti paprasčiau.

65. Mano nuomone, būtent todėl Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą dėl to, ar EB 43 straipsnį reikia aiškinti taip, kad juo draudžiama tokia nacionalinė nuostata, kaip Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktai.

66. Gera žinoma, kad Teisingumo Teismui nepriklauso spręsti kitų klausimų nei tie, kuriuos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė savo prašyme priimti prejudicinį sprendimą.

67. Tačiau nemanau, kad šiuo atveju Teisingumo Teismui tektų tokia užduotis.

68. Šiuo klausimu pažymiu, jog iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 24 punkto aiškiai matyti, kad, siekdamas pagrįsti savo ieškinį dėl atsakomybės prieš Belgijos valstybę, F. Ullens de Schooten kaltina ir teisėkūros, ir teismų valdžią pažeidus EB 43 straipsnį.

69. Man atrodytų bent jau paradoksalu, jeigu Teisingumo Teismas, nagrinėdamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą, kuriuo siekiama sudaryti jį pateikusiam teismui galimybę išspręsti pagrindinę bylą, atsisakytų analizuoti šį klausimą, nors jis sudaro šios bylos esmę.

70. Šiomis aplinkybėmis nemanau, jog tai, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas aiškiai neprašo išaiškinti EB 43 straipsnio, siejamo su Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktais, kliudo Teisingumo Teismui nagrinėti šį klausimą. Be to, nuomonė, kad pagal bendradarbiavimo tarp nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo procedūrą, įtvirtintą SESV 267 straipsnyje, pastarasis nacionaliniam teismui turi pateikti naudingą atsakymą, kuris leistų išspręsti jo nagrinėjamą bylą, atitinka esamą Teisingumo Teismo praktiką. Taip pat Teisingumo Teismas reguliariai išreiškia siekį pateikti išsamų atsakymą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui¹⁹. Tokiu atveju prireikus Teisingumo Teismui gali tekti performuluoti jam pateiktus klausimus. Tai, kad nacionalinis teismas formaliai pateikė prejudicinį klausimą, nurodydamas tam tikras Sąjungos teisės nuostatas, netrukdo Teisingumo Teismui pateikti šiam teismui išsamaus išaiškinimo, kuris gali būti naudingas sprendimui jo nagrinėjamoje byloje priimti, neatsižvelgiant į tai,

19 — Žr., be kita ko, 2015 m. spalio 6 d. Sprendimą *Schrems* (C-362/14, EU:C:2015:650, 67 punktas).

ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apie tai užsimena savo patektuose klausimuose. Šiuo aspektu Teisingumo Teismas turi iš visos nacionalinio teismo pateiktos informacijos, ypač iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuojamosios dalies, atrinkti aiškinčius Sąjungos teisės klausimus, atsižvelgdamas į bylos dalyką²⁰.

71. Atsižvelgdamas į tai, kas nurodyta pirma, siūlau Teisingumo Teismui, atsižvelgiant į bendradarbiavimą, kuriuo vadovaujamasi per prašymo priimti prejudicinį sprendimą procedūrą, ir siekiant suteikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui visą informaciją, susijusią su Sąjungos teisės išaiškinimu, kuri gali būti jam naudinga sprendžiant pagrindinę bylą, pateikti išaiškinimą, leidžiantį patikrinti Sąjungos teisės pažeidimo prielaidą, kuria paremtas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą.

72. Šis esminis šios bylos aspektas buvo nurodytas per posėdį. Komisija nurodė, kad laikosi pozicijos, kurią išreiškė savo 2002 m. liepos 17 d. pagrįstoje nuomonėje. F. Ullens de Schooten savo ruožtu priminė poziciją, kurios Komisija laikėsi toje pagrįstoje nuomonėje. Galiausiai Belgijos Karalystė nurodė, kad 2005 m. iš dalies pakeitė ginčijamą nacionalinę nuostatą, siekdama savanoriškai ir prevenciškai paklusti minėtai pagrįstai nuomonei ir išvengti kreipimosi į Teisingumo Teismą, tačiau šis pakeitimas nepriėjo jos pripažinimui, kad ši nuostata neatitinka Sąjungos teisės.

73. Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad nacionalinėje byloje, kurioje priimtas 2000 m. rugsėjo 7 d. *Cour d'appel de Bruxelles* sprendimas, ieškovai teigė, kad Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktai neatitinka EB 43 straipsnio.

74. Minėtame sprendime tas teismas priėmė šiuo aspektu ieškovams nepalankų sprendimą. Jis priminė, kad nacionalinės priemonės, kurios gali trukdyti naudotis Sutartyje garantuojamomis pagrindinėmis laisvėmis arba dėl kurių jų įgyvendinimas gali būti mažiau patrauklus, privalo tenkinti keturias sąlygas, t. y. jos privalo būti nediskriminuojančios, būti pagrįstos privalomais bendrojo intereso pagrindais, tinkamos užtikrinti, kad jomis siekiamas tikslas bus pasiektas, ir neviršyti to, kas būtina pasiekti šį tikslą.

75. *Cour d'appel de Bruxelles* teigimu, ginčijama nacionalinė nuostata atitinka šias keturias sąlygas. Jis pažymėjo, kad sąlyga, pagal kurią laboratorijas turi valdyti asmenys, turintys teisę teikti klinikinės biologijos paslaugas, negali būti laikoma diskriminacine, nes atitinkamos teisės reikalaujama ir iš Belgijos piliečių, ir iš kitų valstybių narių piliečių.

76. *Cour d'appel de Bruxelles* taip pat pažymėjo, kad kritikuojamais teisės aktais buvo siekiama kovoti su pernelyg dažnu naudojimu klinikinės biologijos paslaugomis, o tai gali pakenkti socialinio draudimo biudžeto pusiausvyrai. Kaip nurodo minėtas teismas, teisė, kurios reikalaujama iš valdytojų, nesvarbu, kas jie būtų, leistų naudingai ir proporcingai siekiamam tikslui apriboti laboratorijų skaičių, neleisti joms tarnauti savanaudiškiems interesams, panaikinti per didelę klinikinės biologijos paslaugų pasiūlą ir kovoti su per dideliu vartojimu.

77. Taigi man atrodo, kad analizė, kurią savo 2000 m. rugsėjo 7 d. sprendime atliko *Cour d'appel de Bruxelles*, visiškai atitinka principus, kuriuos Teisingumo Teismas nustatė savo praktikoje, susijusioje su vaistinių ir klinikinės biologijos tyrimų laboratorijų kapitalo išlaikymu.

78. Šiuo aspektu pažymiu, kad Komisijos pagrįstoje nuomonėje pateiktas teiginys dėl Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktų neatitikties EB 43 straipsniui buvo paneigtas toje pačioje Teisingumo Teismo praktikoje²¹.

20 — Žr., be kita ko, 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *Abdida* (C-562/13, EU:C:2014:2453, 37 punktą ir jame nurodyta teismo praktika) ir 2015 m. spalio 15 d. Sprendimą *Biovet* (C-306/14, EU:C:2015:689, 17 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).

21 — Tai yra „teismų praktikos raida siekiant harmoningai suderinti vidaus rinkos imperatyvus, šiuo atveju – įsisteigimo laisvę ir visuomenės sveikatos apsaugą“ (žr. V. Michel „Laboratoires d'analyses médicales“, *Revue Europe*, Nr. 2, 2011 m. vasario mėn., 59 komentaras).

79. F. Ullens de Schooten remiasi 2005 m. balandžio 21 d. Sprendimu *Komisija / Graikija* (C-140/03, EU:C:2005:242), susijusiu su optikos parduotuvėmis. Tame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad nagrinėjamuose Graikijos teisės aktuose numatytos priemonės, pagal kurias optikas galėjo turėti tik vieną optikos parduotuvę, o kiti asmenys, kurie nėra optikai, galėjo turėti ne daugiau kaip 50 % įstatinio optikos kapitalo, prieštaravo EB 43 ir 48 straipsniams. Kaip nurodo F. Ullens de Schooten, toje byloje nagrinėtus teisės aktus ir šioje byloje nagrinėjamą Belgijos nuostatą galima sugretinti.

80. Tačiau reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas laikėsi kitokio požiūrio bylose, susijusiose su apribojimais vaistinių kapitalo srityje²². Iš tiesų tuose sprendimuose Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad įsisteigimo laisvė nedraudžia tokio reglamentavimo, pavyzdžiui, Italijos ir Vokietijos teisės aktų, pagal kurį turėti ir eksploatuoti vaistinę gali tik farmacininkai.

81. Byloje, kurioje priimtas 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772), Komisija pirmajame ieškinio pagrinde nurodė, kad Prancūzijos teisės aktais, susijusiais su biomedicina, pažeidžiamas EB 43 straipsnis, nes juose buvo numatyta, kad ne biologui negali priklausyti daugiau nei ketvirtadalis ribotos atsakomybės bendrovės (*Selarl*), kurios vykdoma veikla yra laisvoji profesija ir kuri eksploatuoja biomedicininę tyrimų laboratorijas, akcijų, taigi ir balsavimo teisių.

82. Toje byloje Komisija teigė, kad Teisingumo Teismo poziciją, kurios jis laikėsi vaistinių atžvilgiu, paaiškino ypatingas vaistų pobūdis²³. Tačiau, jos teigimu, biomedicinos veikla vykdoma tik remiantis gydytojų paskyrimais, taip užtikrinant geriausią garantiją tiek visuomenės sveikatos apsaugos, tiek sveikatos sistemos išlaidų valdymo atžvilgiu. Iš tiesų toks apribojimas gydytojų paskyrimais taikomas ir dėl atliekinių tyrimų pobūdžio, ir dėl jų kiekio²⁴.

83. Komisija taip pat teigė, kad biomedicinos sektoriui yra būdingi dideli finansavimo poreikiai ir tuo jis skiriasi nuo vaistinių sektoriaus. Tačiau ginčijamomis nuostatomis buvo sukuriamas susijungimų, sudarančių galimybę atlikti reikalingas investicijas norint teikti kokybiškas paslaugas, kliūčių²⁵.

84. Prancūzijos Respublika pateikė prieštaravimą, susijusį su visuomenės sveikatos apsauga. Iš tiesų, kaip nurodė ši valstybė narė, ginčijamomis nuostatomis siekta išlaikyti biologų nepriklausomumą, vengiant to, kad jų priimami sprendimai būtų grindžiami ekonominiais, o ne visuomenės sveikatos argumentais²⁶.

85. Savo sprendime Teisingumo Teismas priminė, jog iš teismo praktikos ir EB 152 straipsnio 5 dalies išplaukia, kad Sąjungos teisė nedaro įtakos valstybių narių kompetencijai tvarkyti savo socialinės apsaugos sistemas, visų pirma įtvirtinti nuostatas, skirtas organizuoti bei teikti sveikatos ir sveikatos priežiūros paslaugoms²⁷.

86. Vis dėlto įgyvendindamos šią kompetenciją valstybės narės turi laikytis Sąjungos teisės, visų pirma pirminės teisės nuostatų, susijusių su judėjimo laisvėmis, įskaitant įsisteigimo laisvę, kaip tai suprantama pagal EB 43 straipsnį. Šiose nuostatose įtvirtintas draudimas valstybėms narėms nustatyti arba išlaikyti nepagrįstus naudojimosi šiomis laisvėmis apribojimus sveikatos priežiūros srityje²⁸.

22 — Žr. 2009 m. gegužės 19 d. sprendimus *Komisija / Italija* (C-531/06, EU:C:2009:315) ir *Apothekerkammer des Saarlandes ir kt.* (C-171/07 ir C-172/07, EU:C:2009:316).

23 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 23 punktą).

24 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 24 punktą).

25 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 25 punktą).

26 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 31 punktą).

27 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 40 punktą).

28 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 41 punktą ir jame nurodyta teismo praktiką).

87. Jei taip yra, vertinant šio reikalavimo laikymąsi reikia atsižvelgti į tai, kad žmonių sveikata ir gyvybė tarp Sutartimi saugomo turto ir interesų užima svarbiausią vietą ir kad valstybės narės turi nuspręsti, kokio lygio visuomenės sveikatos apsaugą jos ketina užtikrinti ir kaip šį lygį pasiekti. Kadangi šis lygis įvairiose valstybėse narėse gali skirtis, valstybėms narėms šioje srityje turi būti suteikta diskrecija²⁹.

88. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką EB 43 straipsnis draudžia imtis bet kokių nacionalinių priemonių, kurios, nors ir taikomos nediskriminuojant dėl pilietybės, gali Sąjungos piliečiams sudaryti kliūčių pasinaudoti Sutartyje garantuojama įsisteigimo laisve arba naudojimąsi ja padaryti mažiau patrauklų³⁰.

89. Šiomis aplinkybėmis reikia priminti, kad sąvoka „apribojimas“, kaip ji suprantama pagal EB 43 straipsnį, apima valstybių narių taikomas priemones, kurios, nors ir taikomos vienodai, paveikia kitų valstybių narių galimybę patekti į rinką ir taip kliudo Sąjungos vidaus prekybai.

90. Visų pirma, kaip nurodė Teisingumo Teismas, apribojimą, kaip tai suprantama pagal EB 43 straipsnį, sudaro teisės nuostatos, kurios kitos valstybės narės ūkio subjekto įsisteigimą priimančiojoje valstybėje narėje susieja su išankstinio leidimo išdavimu ir teisę verstis savarankiška veikla suteikia tik tam tikriems ūkio subjektams, atitinkantiems iš anksto nustatytus reikalavimus, kurių laikymasis yra tokio leidimo išdavimo sąlyga³¹.

91. Aišku, kad, panašiai, kaip Teisingumo Teismas konstatavo 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendime *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772), Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktuose esanti sąlyga, pagal kurią tam, kad biomedicinos laboratorijos galėtų gauti INAMI kompensacijas, jos gali būti valdomos tik asmenų, turinčių teisę teikti klinikinės biologijos paslaugas, gali riboti šios sąlygos neatitinkančių ir kitose valstybėse narėse nuolat gyvenančių ar įsisteigusių fizinių arba juridinių asmenų galimybę įsisteigti Belgijoje. Iš tiesų perspektyva negalėti teikti tyrimų paslaugų, už kurias INAMI skiria kompensacijas, gali atgrasyti Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktuose nustatytos sąlygos neatitinkančius ūkio subjektus nuo įsisteigimo Belgijoje. Taigi tokia nacionaline nuostata sudaroma kliūčių šiems ūkio subjektams vykdyti veiklą Belgijos teritorijoje per nuolatinę verslo vietą arba tokia veikla padaroma mažiau patraukli, taip pat daroma įtaka šių subjektų patekimui į Belgijos biomedicininių tyrimų rinką.

92. Dabar reikia išnagrinėti, ar toks apribojimas gali būti pateisinamas.

93. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką nediskriminuojant dėl pilietybės taikomi įsisteigimo laisvės apribojimai gali būti pateisinami privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais su sąlyga, kad jie gali užtikrinti tikslo, kurio jais siekiama, įgyvendinimą ir neviršija to, kas būtina šiam tikslui pasiekti³².

94. Reikia konstatuoti, kad Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktai taikomi nediskriminuojant dėl pilietybės.

95. Taigi, kaip yra pripažinęs Teisingumo Teismas, visuomenės sveikatos apsauga yra vienas iš pagrindų, kurie gali pateisinti Sutartyje garantuojamų judėjimo laisvių, kaip antai įsisteigimo laisvės, apribojimus³³.

29 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 42 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

30 — Žr., be kita ko, 2009 m. gegužės 19 d. Sprendimą *Apothekerkammer des Saarlandes ir kt.* (C-171/07 ir C-172/07, EU:C:2009:316, 22 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

31 — Žr., be kita ko, 2009 m. gegužės 19 d. Sprendimą *Apothekerkammer des Saarlandes ir kt.* (C-171/07 ir C-172/07, EU:C:2009:316, 23 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

32 — Žr., be kita ko, 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 50 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

33 — Žr., be kita ko, 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 52 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

96. Šiomis aplinkybėmis iš teismo praktikos matyti, kad tikslas išlaikyti medicinos paslaugų kokybę, jeigu jis padeda pasiekti aukštą sveikatos apsaugos lygį, gali priklausyti vienai iš EB 46 straipsnyje numatytų išimčių³⁴.

97. Dar būtina, kad nagrinėjama nacionalinė nuostata būtų tinkama tokiam tikslui pasiekti.

98. Šiuo aspektu Teisingumo Teismas 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendime *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772) pažymėjo, kad biomedicinos sektorius yra ypatingas ir užima svarbiausią vietą sveikatos priežiūros sistemoje³⁵.

99. Pritardamas generalinio advokato P. Mengozzi pasiūlytai analizei³⁶, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, „kaip ir tai, jog farmacininkas išduoda klientui netinkamą vaistą, gali turėti rimtų pasekmių, netinkamai arba pavėluotai ar klaidingai suteikta biomedicininio tyrimo paslauga gali lemti, be kita ko, diagnozavimo ir terapijos klaidas“³⁷. Be to, jis pažymėjo, kad, „kaip ir per didelis ar neteisingas vaistų vartojimas, klaidingai arba netinkamai atlikti biomedicininiai tyrimai tiek kiekybės, tiek kokybės atžvilgiu gali lemti nereikalingas išlaidas socialinės apsaugos sistemai, taigi ir valstybei“³⁸.

100. Remdamasis tuo Teisingumo Teismas padarė išvadą, jog „atrodo, kad klaidingai arba netinkamai atlikti biomedicininiai tyrimai kelia pavojų visuomenės sveikatai, panašų į tą, kurį kelia netinkamas vaistų išdavimas – jį Teisingumo Teismas turėjo progos nagrinėti 2009 m. gegužės 19 d. sprendimuose *Komisija / Italija* [C-531/06, EU:C:2009:315] ir *Apothekerkammer des Saarlandes ir kt.* [C-171/07 ir C-172/07, EU:C:2009:316]. Tačiau šis pavojus neatrodo panašus į tą, kurį kelia klaidingas arba netinkamas optikos prekių, nagrinėtų 2005 m. balandžio 21 d. Sprendime *Komisija / Graikija* [C-140/03, EU:C:2005:242], išdavimas. Žinoma, toks išdavimas gali turėti neigiamų pasekmių pacientui, tačiau Komisija neįrodė, kad jis pasiekia sunkumo laipsnį, ekvivalentišką tam, kurį turi klaidingai arba netinkamai atlikti biomedicininiai tyrimai“³⁹.

101. Kaip nurodė Teisingumo Teismas, „atsižvelgiant, pirma, į panašumus, egzistuojančius tarp farmacijos ir biomedicininio tyrimų sektorių pavojaus visuomenės sveikatai atžvilgiu ir, antra, į tai, kad, priešingai, nei teigia Komisija, šių dviejų sektorių iš tiesų negalima atskirti vieno nuo kito, nesvarbu, ar gydytojų paskyrimų srityje padarytų išvadų, ar finansavimo poreikių atžvilgiu, 2009 m. gegužės 19 d. sprendimuose *Komisija / Italija* [C-531/06, EU:C:2009:315] ir *Apothekerkammer des Saarlandes ir kt.* [C-171/07 ir C-172/07, EU:C:2009:316] suformuluotus principus, susijusius su vaistinių kapitalo turėjimo apribojimais, galima visiškai taikyti nagrinėjamai bylai“⁴⁰. Tad „atsižvelgiant į valstybėms narėms pripažintą diskreciją nustatyti lygį, kuriuo jos ketina užtikrinti visuomenės sveikatos apsaugą, reikia pripažinti, jog jos gali reikalauti, kad biomedicininis tyrimas atliktų biologai, turintys realų profesinį nepriklausomumą. Jos taip pat gali imtis priemonių, galinčių panaikinti ar sumažinti šio nepriklausomumo pažeidimo pavojų, jeigu toks pažeidimas daro poveikį visuomenės sveikatai ir medicinos paslaugų kokybei“⁴¹. Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad „asmenys, kurie nėra biologai, paprastai neturi tokio išsilavinimo, patirties ir atsakomybės, kokius turi biologai. Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad jie negali pateikti tokių pačių garantijų, kokias pateikia biologai“⁴².

34 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 53 punktą ir jame nurodyta teismo praktiką).

35 — 56 punktą.

36 — Žr. generalinio advokato P. Mengozzi išvados byloje *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:305) 83 ir 84 punktus.

37 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 57 punktą).

38 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 57 punktą).

39 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 58 punktą).

40 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 65 punktą).

41 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 66 punktą).

42 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 67 punktą).

102. Nagrinėjant, ar įsisteigimo laisvės apribojimas, kaip tai suprantama pagal EB 43 straipsnį, nevirsija to, kas būtina nurodytam visuomenės sveikatos tikslui pasiekti, Komisija, be kita ko, teigė, kad šį tikslą buvo galima pasiekti mažiau ribojančiomis priemonėmis, pavyzdžiui, reikalavimu, kad biomedicininis tyrimus atliktų kompetentingas, reikiamą kvalifikaciją turintis personalas, kuriam taikomas deontologinis sveikatos priežiūros specialistų nepriklausomumo principas. Tačiau atsižvelgdamas į valstybėms narėms paliktą diskreciją Teisingumo Teismas, pakartodamas motyvus, kuriuos nurodė dėl vaistinių kapitalo išlaikymo, nusprendė, kad „valstybė narė gali nustatyti, kad yra pavojus praktiškai pažeisti teisės aktais nustatytas taisykles, kuriomis siekiama užtikrinti profesinį biologų nepriklausomumą, nes asmens, kuris nėra biologas, interesas gauti pelno nėra sumažinamas kaip nepriklausomų biologų, ir todėl, kad pagal darbo sutartį dirbantys biologai yra pavaldūs *Selarl*, eksploatuojančiai biomedicininį tyrimų laboratorijas, kurių daugumą kapitalo turi asmenys, nesantys biologais, jiems gali būti sunku nepritarti šių asmenų, kurie nėra biologai, duotiems nurodymams“⁴³. Teisingumo Teismas nurodė, jog „negali būti atmetama galimybė, kad tie asmenys, kurie nėra biologai, bandys atsisakyti kai kurių ekonominiu požiūriu mažiau rentabilių ar sudėtingesnių tyrimų arba sumažinti pacientų konsultavimo veiklą priešanalitiniame ir postanalitiniame etapuose, kurių buvimas yra būdingas biomedicinai organizuoti Prancūzijoje“⁴⁴.

103. Manau, kad nors šioje byloje nagrinėjami Belgijos teisės aktai nėra tapatūs teisės aktams, kuriuos Teisingumo Teismas nagrinėjo 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendime *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772), pagrindiniai iš minėto sprendimo ir sprendimų, susijusių su vaistinių kapitalo turėjimu, kylantys principai leidžia manyti, kad Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktai atitinka EB 43 straipsnį, jeigu dėl to atsirandantis įsisteigimo laisvės apribojimas yra pateisinamas visuomenės sveikatos apsaugos tikslu ir nevirsija to, kas yra būtina šiam tikslui pasiekti.

104. Šiuo klausimu iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, visų pirma iš 2007 m. gruodžio 19 d. *Cour constitutionnelle* sprendimo, matyti, kad Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsniu buvo siekiama kovoti su didėjančiu pertekliniu vartojimu klinikinės biologijos sektoriuje ir šiame sektoriuje nustatytais piktnaudžiavimais.

105. Kaip ir Belgijos vyriausybė, manau, jog užtikrindamas, kad laboratorijas valdytų ne asmenys, kurie pagal savo kvalifikaciją yra nesusiję su sveikatos sektoriumi, o profesionalai, teikiantys klinikinės biologijos paslaugas, kurie dėl savo statuso negali vykdyti veiklos vien komerciniais sumetimais ir privalo veikti vadovaudamiesi visuomenės sveikatos tikslais, taigi pirmiausia turi rūpintis paciento sveikata ir paslaugų kokybe, Belgijos teisės aktų leidėjas pasirinko tinkamą priemonę pasiekti tikslą kovoti su didėjančiu pertekliniu vartojimu ir šiame sektoriuje nustatytais piktnaudžiavimais.

106. Primenu, jog neginčijama, kad visuomenės sveikatos apsauga – tai vienas iš privalomųjų bendrojo intereso pagrindų, kuriais, remiantis EB 46 straipsnio 1 dalimi, galima pateisinti įsisteigimo laisvės apribojimus. Be to, iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad prie šios leidžiančios nukrypti nuostatos priskiriamas tikslas užkirsti kelią socialinio draudimo sistemos finansinės pusiausvyros pažeidimui⁴⁵. Tikslas kovoti su augančiu per dideliu vartojimu klinikinės biologijos sektoriuje ir šiame sektoriuje konstatuotais piktnaudžiavimais yra tiesiogiai susijęs su minėtu tikslu.

43 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 82 punktas).

44 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-89/09, EU:C:2010:772, 82 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

45 — Žr., be kita ko, 2009 m. kovo 10 d. Sprendimą *Hartlauer* (C-169/07, EU:C:2009:141, 47 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

107. Šiuo klausimu reikia priminti, jog Teisingumo Teismas sprendimuose dėl vaistinių kapitalo turėjimo yra nusprendęs, kad „dėl per didelio vaistų vartojimo ar neteisingo jų naudojimo <...> švaistomi finansiniai ištekliai, o tai yra dar žalingiau, nes vaistų sektorius reikalauja daug išlaidų ir turi atitikti nuolat didėjančius poreikius, o sveikatos priežiūrai skirtini finansiniai ištekliai, nesvarbu, koks būtų finansavimo būdas, nėra beribiai“⁴⁶. Šiuo aspektu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad „yra tiesioginis ryšys tarp šių finansinių išteklių ir farmacijos sektoriuje veikiančių ūkio subjektų pelno, nes vaistų skyrimą daugelyje valstybių narių apmoka atitinkamos sveikatos draudimo įstaigos“⁴⁷.

108. Teisingumo Teismas iš to padarė išvadą, kad atsižvelgdamos į šį pavojų visuomenės sveikatai ir socialinės apsaugos sistemų finansinei pusiausvyrai „valstybės narės gali taikyti griežtus reikalavimus už mažmeninę vaistų prekybą atsakingiems asmenims, visų pirma kalbant apie jų prekybos sąlygas ir pelno siekimą. Visų pirma jos gali leisti parduoti vaistus mažmeninėmis kainomis iš esmės tik farmacininkams dėl garantijų, kurias jie turi pateikti, ir informacijos, kurią jie privalo būti pasirengę suteikti vartotojui“⁴⁸.

109. Be to, manau, kad Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktais neviršijama to, kas yra būtina pasiekti tikslą kovoti su augančiu per dideliu vartojimu klinikinės biologijos sektoriuje ir jame nustatytais piktnaudžiavimais. Šiuo aspektu primenu, kad šia nuostata siekiama ne uždrausti joje įtvirtintų sąlygų neatitinkančių laboratorijų buvimą ir eksploatavimą, o tik nustatyti INAMI kompensavimo už tyrimų paslaugas sąlygą – laikytis tikslų reikalavimų, susijusių su šių laboratorijų valdytojų profesine kvalifikacija. Atsižvelgiant į minėtą Teisingumo Teismo praktiką, susijusią su vaistinių ir biomedicinos tyrimų laboratorijų kapitalo turėjimu, tokie reikalavimai man atrodo proporcingi.

110. Iš pateiktų argumentų darytina išvada, kad Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktus reikia laikyti atitinkančiais EB 43 straipsnį.

111. Dabar reikia nustatyti šios išvados pasekmes ieškiniui dėl atsakomybės už Sąjungos teisės pažeidimą, kurį F. Ullens de Schooten pareiškė Belgijos valstybei.

112. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką ir Sąjungos teisę teisė į žalos atlyginimą pripažintina, jeigu tenkinamos trys sąlygos, t. y. pažeista teisės norma privatiems asmenims suteikiama teisių, pažeidimas turi būti pakankamai rimtas ir turi egzistuoti tiesioginis priežastinis ryšys tarp valstybei tenkančios pareigos nesilaikymo ir asmenų patirtos žalos⁴⁹.

113. Kadangi paaiškėjo, jog prielaida, pagal kurią Sąjungos teisė pažeista, nes Karaliaus nutarimo Nr. 143 3 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktai neatitinka EB 43 straipsnio, yra klaidinga, F. Ullens de Schooten negali įgyti teisės į Sąjungos teisę grindžiamą žalos atlyginimą, pareikšdamas Belgijos valstybei ieškinį dėl atsakomybės.

114. Bet kuriuo atveju remiantis tuo darytina išvada, kad *Cour d'appel de Bruxelles* negali patenkinti tokio ieškinio. Taigi Teisingumo Teismo atsakymas į pirmąjį, trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus, kurie visi paremti, mano nuomone, klaidinga prielaida, kad Belgijos valstybė pažeidė Sąjungos teisę, neturi jokios naudos sprendžiant pagrindinę bylą. Todėl siūlau Teisingumo Teismui savo atsakymą pateikti tik dėl šioje išvadoje anksčiau analizuotų aspektų.

46 — Žr. 2009 m. gegužės 19 d. sprendimus *Komisija / Italija* (C-531/06, EU:C:2009:315, 57 punktas ir jame nurodyta teismo praktika) ir *Apothekerkammer des Saarlandes ir kt.* (C-171/07 ir C-172/07, EU:C:2009:316, 33 punktas).

47 — Žr. 2009 m. gegužės 19 d. sprendimus *Komisija / Italija* (C-531/06, EU:C:2009:315, 57 punktas) ir *Apothekerkammer des Saarlandes ir kt.* (C-171/07 ir C-172/07, EU:C:2009:316, 33 punktas).

48 — Žr. 2009 m. gegužės 19 d. sprendimų *Komisija / Italija* (C-531/06, EU:C:2009:315, 58 punktas ir jame nurodyta teismo praktika) ir *Apothekerkammer des Saarlandes ir kt.* (C-171/07 ir C-172/07, EU:C:2009:316, 34 punktas).

49 — Žr., be kita ko, 2014 m. liepos 10 d. Sprendimą *Ogieriakhi* (C-244/13, EU:C:2014:2068, 50 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

III – Išvada

115. Atsižvelgdamas į pateiktus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti *Cour d'appel de Bruxelles* (Belgija):

Tokiomis aplinkybėmis, kaip pagrindinėje byloje, EB 43 straipsniu galima remtis pareiškiant ieškinį dėl atsakomybės valstybei narei už Sąjungos teisės pažeidimą.

EB 43 straipsnį reikia aiškinti taip, kad jis nedraudžia valstybės narės teisės aktų, pagal kuriuos tyrimų paslaugas, kompensuojamas pagal šios valstybės narės socialinės apsaugos sistemą, gali teikti tik klinikinės biologijos laboratorijos, kurias valdo asmenys, turintys teisę teikti klinikinės biologijos paslaugas, t. y. gydytojai, vaistininkai arba chemijos mokslus baigę asmenys.